

- Driemaandelijks contactblad 36ste jaargang nr. 1 (januari – februari – maart 2024)
- Afgiftekantoor: 9030 Mariakerke MAIL.
- Evangelie Levensnabij Rekeningnummer IBAN-nr. BE45 9795 3507 0189
- Contactadres redactie/verantwoordelijke: Bart Pieters, Begijnhof 34, 8500 Kortrijk.
bart.pieters@skynet.be - 056 21 47 12
- Website: www.evangelielevensnabij.be

--- INHOUD ---

Blz. 2	Redactioneel
Blz. 2	Koken kost geld
Blz. 3	Verkiezingen 2024
Blz. 9	In memoriam Luc Vankrunkelsven, profeet voor deze tijd
Blz. 10	Voor een duurzaam en inclusief klimaatbeleid
Blz. 11	Klein verhaal: mooimaken
Blz. 12	Jan Dumon: pleidooi voor een paradigmawissel
Blz. 17	Ignace D'hert: de tafel van dankbaarheid
Blz. 20	Christen nooit op rust: Gaby Van Huylenbrouck
Blz. 23	Verbondenheid geeft kracht
Blz. 24	Jeremiade: heerlijk helder
Blz. 21	Oekraïne, Gaza en kindermisbruik; hoe omgaan met groot onrecht?
Blz. 26	De oorlogen en de godsdiensten
Blz. 27	1 jaar zonder Oosterhuis
Blz. 28	Rustpunt: Troostende aanwezigheid

In de kijker

Verkiezingen 2024:

3 Artikels! - blz. 3

1. Redactioneel

Dit nummer besteedt aandacht aan de komende verkiezingen: op 9 juni 2024 de Europese, federale en regionale en op 13 oktober de lokale en provinciale. Wat hebben die met een levensnabij beleven van het evangelie te maken? Omdat alles politiek is. Maar, voegen we daar onmiddellijk aan toe: politiek is niet alles.

Alles is politiek. Dat is zonder meer duidelijk voor brandende kwesties zoals de oorlogen die momenteel woeden, de klimaatverandering en de landbouwproblematiek. Ze worden gedirigeerd – of al te weinig gedirigeerd – door politici. Maar ook de vele andere sectoren van het maatschappelijk leven: het onderwijs, de gezondheidszorg, de armoede hier en in het globale zuiden, de mobiliteit, de vele wachtlijsten, enzovoort. Hoe verhoud ik me hier tegenover vanuit christelijk perspectief? We hopen dat dit nummer hier en daar doet nadenken... en helpt om een verantwoorde stem uit te brengen.

Politiek is niet alles. Dit is een uitdrukking van Harry Kuitert die wou waarschuwen tegen een verpolitiserings van het christelijk geloof. Hierover valt te discussiëren. Er zijn in elk geval ook onze korte relaties. Hoe ga ik om met mijn gezinsleden en familie, met mijn collega's op het werk, in mijn buurt, in het verenigingsleven en met de mens die me vreemd is? Ook daar heeft het evangelie zijn woordje in mee te spreken. En er is de manier waarop ik mezelf beleef in al mijn dimensies. Wellicht kan deze Nieuwsbrief me een duwtje geven in de goede richting – in die van de nieuwe wereld die Jezus voor ogen stond –.

de redactie

2. Koken kosten geld

Bij gelegenheid van het verschijnen van het eerste nummer van de nieuwe jaargang van Nieuwsbrief Evangelie Levensnabij trekken we altijd even aan de mouw van onze lezers in verband met de hernieuwing van het abonnement. Dankzij de vrijwillige bijdragen van €15 of méér zijn we 2023, zelfs met de extra kost voor de uitgave van het extra nummer over de betreurde Huub Oosterhuis én Jacques Gaillot, goed doorgekomen. Dank je wel hiervoor.

Ik kan mij niet meer herinneren dat we ooit een ander tarief hebben gehanteerd dan €15 voor een jaarabonnement. Dat is dus al héél lang zo. Het was nooit nodig om deze prijs aan te passen.

Dit jaar zullen we hoe dan ook worden geconfronteerd met hogere portkosten. Bpost is het gegarandeerde krantencontract kwijt en de verdeling van publicaties als deze zal duurder worden. Hoé duur is op dit ogenblik niet duidelijk. De redactie heeft beslist om de abonnementsprijs proactief te verhogen naar **€20**. Hiervoor krijg je ook in 2024 vier goedgevulde edities van ons tijdschrift in de bus. Met wat je eventueel méér doneert steunen we initiatieven die in de lijn liggen van het opzet van ons blad en het gedachtegoed waarvoor de werkgroep Evangelie Levensnabij altijd heeft gestaan. Zo deden we vorig jaar een gift aan de *werkgroep Mensenrechten in de kerk*.

Je kan jouw abonnement dus hernieuwen door €20 over te schrijven naar **BE45 9795 3507 0189** op naam van Evangelie Levensnabij. Mocht dit een belemmering zijn om het blad verder te ontvangen, laat dit dan gewoon even weten (Bart.Pieters@Skynet.be, Begijnhof 34-8500 Kortrijk) en we zorgen ervoor dat je het verder opgestuurd krijgt. Wie een nieuwe abonnee wil aanbrengen kan dit doorgeven aan lieven.debosscher@gmail.com.

Dank voor het jarenlange vertrouwen!

3. Verkiezingen 2024

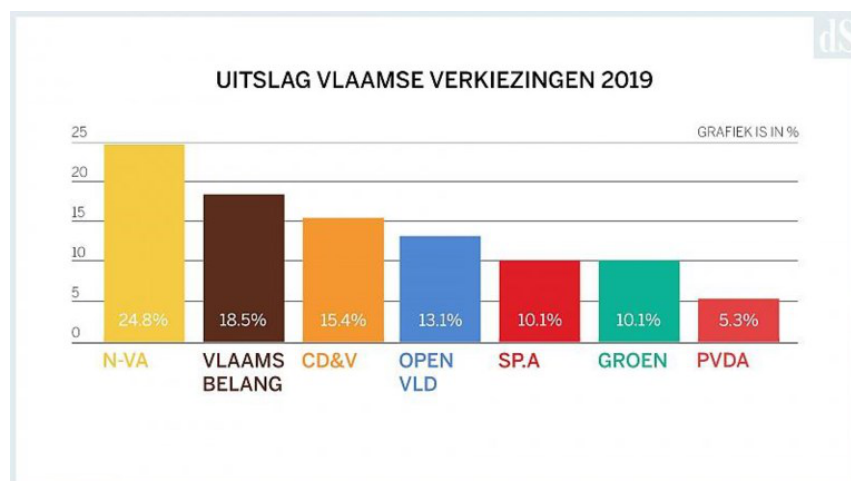
Voor wie zal ik stemmen?

“Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander.” (Filippenzen 2, 4) Deze zin prijkt vlak vóór de bekende Christushymne: *“Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens.”* (Filippenzen 2, 5-7)

Hoeveel christenen zullen op 9 juni, bij het uitbrengen van hun stem, rekening houden met ‘de belangen van de ander’? Alle partijen doen hun best om ons ervan te overtuigen dat zij ónze belangen verdedigen. Er is zelf een partij die het woord ‘belang’ in haar naam draagt. Meer algemeen luidt het parool van zowat elke politieke partij: “Als je wilt dat jouw belangen behartigd worden, stem dan voor ons!”

Terwijl het evangelie ons voorhoudt: houd ook de belangen van de ander voor ogen. De belangen van de ander, dat zijn die van de mensen in armoede, de belangen van wie leven in oorlogsgebied, de belangen van asielzoekers en migranten, die van kleine kinderen, jongeren en hoogbejaarden, het algemeen belang! De persoonlijke belangen mogen er zijn: er staat immers het woordje ‘ook’. Met een gezonde vorm van eigenbelang is niets mis. Maar een gelovige middenklasser beperkt zich daartoe niet. Ook niet in het stembokje.

Een tip: bekijk vooraf het programma van de partij waarvoor je wil stemmen. Ik herinner me dat ik, jaren geleden, voor het eerst de *Stemtest* op het internet invulde. Daarmee vergelijk je het programma van de politieke partijen met je eigen overtuiging. Ik verwonderde me over het resultaat: onderaan stond een partij die ik er niet verwacht had.

Tot de ‘belangen van de ander’ behoren ongetwijfeld die van de huidige en toekomstige slachtoffers van de klimaatverandering. Politieke partijen die op dit vlak daadwerkelijk maatregelen treffen, verdienen dringend onze voorkeur. Maar dan moet het wel gaan om een rechtvaardige transitie. Wie wordt er beter van dit beleid en wie wordt erbij betrokken? We herinneren aan het economisch Donutmodel van Kate Raworth (1). In een ‘just transition’ worden beide gerespecteerd: de planetaire grenzen voor de stabiliteit van deze aarde, én het sociale fundament, met welvaart en welzijn voor al haar bewoners.

Om een dergelijk beleid, gericht op het algemeen belang, uit te voeren, hoeven de huidige regeringspartijen niet te wachten tot na de verkiezingen. Integendeel, met het voorzitterschap van de Europese Raad hebben onze ministers, tussen nu en eind juni 2024, een reuzengrote verantwoordelijkheid. Het is precies een krachtig, sociaal en toekomstgerichte politiek die ervoor zorgt

dat mensen het vertrouwen in politici herwinnen. Het tegendeel dus van een aarzelend of een populistisch beleid, dat zich laat leiden door de zorg voor electoraal gewin.

Dit wil helemaal niet zeggen dat we terug moeten naar de onzalige tijd dat de officiële kerk voorschreef voor wie de gelovigen moeten stemmen. Op 25 mei 1958 liet bisschop De Smedt in alle kerken een herderlijke brief voorlezen waarin hij verklaarde dat 'stemmen voor de Volksunie in de huidige omstandigheden zwaar zondig was'. De tussenkomst van de Brugse bisschop werd bijzonder kwalijk genomen. Zij bleef wel het laatste publieke stemadvies vanwege een Belgische bisschop.

Wat moet er dan wel gebeuren? In onze contreien zijn mensen erg terughoudend om openlijk te verklaren voor welke partij zij stemmen. Dat mag hen niet beletten om ervoor uit te komen wiens belangen ze prioritair op het oog hebben. Niet om in discussie te treden met anderen. Wel om de waarden te verdedigen waarvoor ze staan, en om te vertellen wiens lot hen bijzonder ter harte gaat – dat van de zwakkeren –. Er mag gerust bij gezegd worden dat dit invloed heeft op het eigen stemgedrag. Hiervoor hoeven ze de partij van hun voorkeur niet eens met name te vermelden.

Uitkomen waarvoor je staat, heeft het wel impact? Hoogleraar politieke wetenschappen Larry Bartels (2) beweert immers dat niet politici 'het volk' volgen, maar net omgekeerd. Middenpartijen vrezen dat ze stemmen kwijtraken aan extreemrechts en nemen dan dit gedachtegoed voor een flink stuk over. Zo bepleiten veel Europese regeringen thans een migratiebeperking en dit bepaalt de publieke opinie. Alles hangt af, beweert hij, van de politieke leiders. Zij sturen de politiek de kant op waar ze zelf heen willen. Maar wij kunnen, op 9 juni, wel die partijen sterk maken die, zonder toegeving, de kant kiezen van wie in onze maatschappij slachtoffer zijn.

Daar hoeven we niet beschaamd over te zijn. Want geldt ook hier niet dat zwijgen schuldige nalatigheid is? Als christen hebben we de verdomde plicht om de politiek in de meest medemenselijke richting te sturen. En daar hangen, in niet weinige gevallen, levens van af.

(Rob)

(1) Leven overeenkomstig het Donutmodel, Nieuwsbrief Evangelie Levensnabij, 2022, nr. 2, p. 16

(2) Larry Bartels, Democracy erodes from the top: Leaders, citizens & the challenge of populism in Europe, 2023

Yassin El Attar - Hoopvolle stem uit de moslimgemeenschap

Yassin was jarenlang vaste columnist van dit blad in zijn gesmaakte rubriek 'Stem uit de moslimwereld'. Vandaag laat hij zijn licht schijnen op de politiek en verkiezingen...

We horen al een hele tijd dat 2024 hét verkiezingsjaar aller verkiezingsjaren wordt. Voor een groot stuk klopt dat ook. Op enkele maanden tijd trekken we twee keer naar de stembus om samen het politieke landschap te hertekenen.

Binnen mijn familie en vriendenkring zijn de meesten zeer bewust met politiek, samenleving en beleid bezig. Tijdens familiebijeenkomsten wordt lustig gedebatteerd over lokale, nationale en internationale actualiteit en tendensen. Mijn grootvader, die decennialang als mijnwerker in Limburg gewerkt heeft, verblijft nu een deel van het jaar in Marokko. Hij geniet daar van zijn pensioen door het grootste deel van de dag naar Arabische, Amerikaanse, Belgische en Europese nieuwszenders te kijken. Hij wisselt ze bewust af om te begrijpen hoe iedereen kijkt naar dezelfde gebeurtenissen. Het geeft hem dieper inzicht in het belang van perceptie, propaganda en multiperspectief. Hij maakt er een erezaak van om telkens in België te zijn met de verkiezingen. Hij wil zijn stem persoonlijk uitbrengen, een

volmacht uitreiken is niet aan hem besteed. Hij komt uit een andere tijd, een andere generatie. Een generatie die collectief weet hoe belangrijk en waardevol democratie is en hoe hard we ze moeten koesteren. Ook met veel vrienden filteren we tijdens een gezellig dinertje niet alleen een stukje vis, maar ook de politieke actualiteit. Om maar te zeggen, de interesse in politiek en samenleving is er van kindsbeen af ingelepeld en is uiteindelijk geculmineerd in mijn studies politieke wetenschappen en een intensief, vrijwillig maatschappelijk engagement.

Als ik terugdenk aan politiek tijdens mijn kinderjaren zijn vooral de verkiezingsdagen mij zeer goed bijgebleven. 's Morgens ging ik met mijn ouders mee naar het stemlokaal. "Op de goeie stemmen hé!", met een schaterlach erachteraan, was de standaardbegroeting tussen volwassenen op de speelplaats van mijn basisschool die als stembureau fungeerde. Vanaf de middag stond de grote verkiezingsshow van de VRT op. Ik herinner me vooral de opbouw van de spanningsboog, het was net een voetbalmatch! Martine was de presentatrice en Ivan de analist die tijdens de rust verdiepende inzichten bracht.

Eerst kregen we beelden van politici uit het hele land die gewillig poseerden terwijl ze hun kind het stembriefje in de bus lieten deponeren. Daarna druppelden de eerste resultaten binnen. Wat mij steeds fascineerde was hoe de tendens die aan het licht kwam bij de eerste uitslagen telkens zeer accuraat bleek. Hoe kan dat toch? Mensen uit pakweg Veurne, Hamme, Westerlo en Tongeren bleken gelijkaardig stemgedrag te vertonen. Deze vragen zijn mij steeds blijven bezighouden en hebben mij ertoe gebracht te blijven zoeken naar de mechanismen die hierachter zitten. We denken allemaal individuele keuzes te maken op basis van onze vrije wil, maar we blijken toch telkens allemaal toevallig grotendeels dezelfde keuzes te maken. Zijn we dan toch individueel en collectief voorspelbaarder dan we denken? Voorts waren er winnaars en verliezers, tranen en vreugdekreten. Sommigen namen ontslag als partijvoorzitter, anderen zagen hun politieke carrière gelanceerd.

Voor de duidelijkheid: ik heb het hierboven over de jaren-2000. De nillies zoals ze nu genoemd worden. De spanning die ik toen voelde ging niet enkel over de verkiezingsuitslag op zich. De vraag die me telkens weer bezighield is hoeveel stemmen extreemrechts zou halen? De campagnes die zij voerden waren immers messcherp en zeer helder: mensen met migratierechts zijn ongewenst en als het even kan zouden we er graag zoveel mogelijk terugsturen. Ivan en Martine lazen op het einde van de verkiezingsshow het verdict voor: 1 op 4 (of 3 of 5 of 6, afhankelijk van het verkiezingsjaar) Vlamingen stemt voor extreemrechts. Als ik de dagen daarna door Vlaamse velden, dorpen en steden fietste en ik kruiste groepjes van 3 (of 4 of 5 of 6) mensen flitste telkens de vraag door mijn hoofd: wie van hen is mij hier eigenlijk liever kwijt dan rijk? Nu weet ik uiteraard dat deze redenering heel kort door de bocht is, dat niet iedereen die op extreemrechts stemt effectief achter al hun standpunten staat, maar toen? Toen be kroop me telkens opnieuw dat ongemakkelijke, onaangename gevoel.

Datzelfde gevoel be kroop me opnieuw op een junidag in 2019. Als voorzitter van een telbureau kon ik de verkiezingen voor de eerste keer van binnenuit volgen. Ik was zeer opgewonden en enthousiast. Goed voorbereid ook; alle voorzitters hadden een cursus gevolgd om alles in goede banen te leiden. We vervulden immers een belangrijke taak: het democratische proces in goede en eerlijke banen leiden. Ik zette het team aan het werk en controleerde nauwgezet of alles correct verliep. Na de eerste schifting begonnen de eerste tendensen zich af te tekenen. Het viel me op dat één stapeltje toch beduidend hoger was dan de andere stapeltjes. Toen ik van dichtbij ging kijken over welk stapeltje het ging be kroop me opnieuw dat ongemakkelijke gevoel. De geschiedenis herhaalde zich. Iedereen met wie ik vandaag spreek over de komende verkiezingen uit dezelfde bezorgdheid: hoeveel zullen de extremen scoren? En in welke samenleving komen we dan terecht?

De vraag die zich dan opdringt is: waarom zovelen zich aangetrokken voelen tot die extremen? En waarom het politieke centrum het de laatste jaren zo moeilijk heeft? Quasi alle opinieonderzoek bij de bevolking toont immers aan dat een overgroot deel er centristische standpunten op nahoudt op een hele resem aan thema's. Politicologen wijzen een heel scala aan oorzaken aan. Het zou liggen aan migratie, inflatie, bestaanszekerheid, politieke zelfbediening, graaicultuur, woke, afbouw sociale zekerheid,

staatsschuld... Het is dus een complex gegeven. Mijn idee hierover: dat de fundamentele uitdaging voor de politiek is dat bestuur en beleid enorm complex geworden zijn. Omdat de wereld ook zoveel complexer geworden is.

Technologische innovaties hebben de wereld getransformeerd. Door communicatie- en transporttechnologie is de wereld een dorp geworden. Die globalisering heeft op macroniveau geleid tot de opkomst van multinationals, intense internationale samenwerkingsverbanden, internationale markten, intense culturele en intellectuele uitwisseling... Op sommige plekken neemt de ongelijkheid enorm toe, op andere plekken emanciperen miljarden mensen vanuit armoede naar de middenklasse. Op microniveau heeft dit geleid tot de teloorgang van het gemeenschapsgevoel in dorpen en landen. Sociale media leiden ook tot het doorsijpelen van meningen, ideeën, standpunten en (soms ook volslagen onzinnige) theorieën over de ganse wereld. Daartegenover blijft onze democratie georganiseerd op lokaal en nationaal niveau. Om verkozen te raken menen politici te moeten beloven dat ze de problemen van de mensen eenvoudig en doortastend gaan oplossen, terwijl zij eigenlijk beseffen dat ze dat op hun eentje niet kunnen. Complexe internationale problemen vergen immers een complexe internationale oplossing, met inbegrip van actoren waar de lokale/nationale politiek niet veel vat op heeft. De kiezer ziet de wereld rond zich pijlsnel veranderen (ontrafelen zelfs) en ervaart een gevoel van controleverlies. Dit controleverlies is niet imaginair, beleidsmakers en overheden ervaren hetzelfde. De kracht van emoties zoals angst voor controleverlies en melancholie naar het verleden is niet te onderschatten. In vergelijking met de rest van de wereld is ons landje een uitermate aangename, veilige en welvarende plek om te leven. Toch zijn veel kiezers bereid om radicale agenda's te steunen die het systeem en maatschappijmodel die ons die veiligheid en welvaart geschonken hebben, fundamenteel in vraag stellen. Dat komt bij uitstek tot uiting in het succes van radicale partijen in Zwitserland en Scandinavische landen. Ook daar zijn mensen ontgoocheld in het gebrek aan daadkracht bij de traditionele partijen. De niet-ingeloste (en vaak niet-inlosbare) beloftes doen het vertrouwen in de traditionele politiek kelderen.

Men probeert vaak de aandacht af te leiden van de onmacht om de grote uitdagingen en pijnpunten aan te pakken door te focussen op heel concrete zaken of op perceptieoorlogen. Die focus op het concrete komt tot uiting in het significant grotere vertrouwen van de burger in lokale besturen dan in hogere overheden. De focus op de perceptieoorlogen komt tot uiting in het succes van partijen die handig kunnen communiceren en vooral veel aandacht vestigen op symbolische samenlevingsvraagstukken.

Wat in zo'n situaties een al te makkelijke uitweg vormt is het zoeken van een zogenaamd 'zwart schaap', waar men dan alle problemen op projecteert. Vaak kiest men daarvoor een "andere". Men gaat sterk polariseren en krijgt daarbij bijval van een belangrijk deel van de bevolking. Dat zoekt immers een strohalm om aan vast te houden in z'n queeste naar geborgenheid en voorspelbaarheid. Op zich is dit een veelvoorkomende politiek-electorale strategie. Het wordt pas problematisch (gevaarlijk zelfs) als die strategie leidt tot sociale polarisatie en toegenomen spanningen tussen mensen op het terrein, en uiteindelijk ontmenselijking. Tijdens heel wat historische kantelpunten zagen we uitbraken van gewelddadige incidenten tussen personen uit (al dan niet ingebeelde) "kampen" nadat een politieke strijd resulteerde in ingrijpende en verreikende veranderingen. Recent nog bleken haatmisdrijven en incidenten in de dagen en weken na het Brexit-referendum spectaculair toe te nemen. Vanuit de moslimgemeenschap zijn we daar zeer bezorgd over.

Velen maken zich zorgen over de wettelijke gevolgen van een mogelijke deelname van extreme partijen aan het bestuur: zal de islam nog wel officieel erkend worden als godsdienst? Zullen we individueel beknot worden in de beleving van ons geloof? Ikzelf, en velen met mij, hebben echter een rotsvast geloof in de sterkte en robuustheid van onze democratie. We zijn ervan overtuigd dat onze democratische rechtsstaat sterk genoeg is om een dergelijke aanval op onze grondrechten te weerstaan. We maken ons meer zorgen over de sociale spanningen en gevolgen van de komende verkiezingen. We zetten ons sinds vele jaren in voor een sterkere sociale cohesie via ontmoeting en verbinding. Hoe zorgen we ervoor dat dat blijft lukken bij toenemende spanningen? Hoe zorgen we ervoor dat we ons niet laten verdelen en tegen elkaar laten opzetten? We werken al jaren intensief met moslimjongeren rond hun

identiteitsvorming. We nemen hen mee in het narratief dat ze volwaardig deel uitmaken van onze Belgische, Vlaamse, Kortrijkse samenleving én tegelijk moslim zijn. Dit is een verhaal dat gelukkig aanslaat bij de overgrote meerderheid van onze jongeren. Dat is niet evident. De ervaring van discriminatie en het negatieve beeld van islam en moslims bij een belangrijk deel van de samenleving leidt tot een gevoel van afwijzing bij vele moslimjongeren die hier geboren en getogen zijn. Sommigen laten zich dan ook leiden door andere krachten die hen trachten te vervreemden en af te wenden van onze samenleving. Het gevaar op het toenemende terugplooiën op de eigen gemeenschap is daarbij niet denkbeeldig. Dat is niet de samenleving waarvoor wij staan, maar wel een evolutie waar we zeer bezorgd om zijn. In dat kader zijn we uitermate bezorgd over hetgeen ons allen te wachten staat na de komende verkiezingen.

Toch ben ik geen fatalist. De uitslag die iedereen verwacht, en die er wellicht ook zal komen, zal de maatschappelijke spanningen opvoeren. Maar zolang we die maatschappelijke spanningen niet stilzwijgend ondergaan, zolang we in onze eigen geest het wantrouwen niet laten triomferen op het vertrouwen, zolang we elkaar de hand blijven reiken om samen te werken, zolang we elkaar blijven ontmoeten en zolang we een inclusieve visie op de maatschappij blijven durven verdedigen tegen anderen. Zolang blijf ik geloven in de robuustheid en kracht van mensen en onze gemeenschap om ook deze uitdaging te overwinnen.

Yassin El Attar

Politici zijn alleen nuttig als ze de toekomst voorbereiden voor iedereen

Voor velen, zeker voor jongeren, is het een koude douche of zelfs ronduit schokkend wanneer ze weet krijgen van het rapport *The Limits of Growth* uit 1972. Ze vragen zich terecht af: 'Waar is jullie verantwoordelijkheidszin gebleven? Jullie politici wisten al die tijd dat de wereld een gevaarlijke, onhoudbare koers aan het varen was, inclusief een accurate waarschuwing voor de opwarming van de aarde met de mens als oorzaak. Waarom hebben jullie al bijna 50 jaar gewacht om in te grijpen?'

Zelfs Churchill die de Britten leidde in hun verschrikkelijk uitputtende gevecht met nazi-Duitsland, ondervond het. Na de oorlog leed hij een verkiezingsnederlaag, Groot-Brittannië koos iemand anders voor de heropbouw in vreedstijd. Dat is ook het enige waarvoor politici echt nuttig zijn, en waarvoor we ze vrijstellen: niet voor wat is of geweest is, maar om de best mogelijke toekomst voor iedereen voor te bereiden.

Na die Tweede Wereldoorlog speelden politici een doorslaggevende rol in de uitbouw van welvaartsstaten en zelfs van min of meer werkzame internationale samenwerking. Niet dat er in welvaartsstaten geen armoede meer was, of de wereld geen oorlog en kolonialisme meer kende. Maar een Derde Wereldoorlog is er niet gekomen en vooral bezorgde de nooit geziene welvaartsspreiding in de jaren vijftig en zestig van vorige eeuw enorme massa's mensen een veel beter leven.

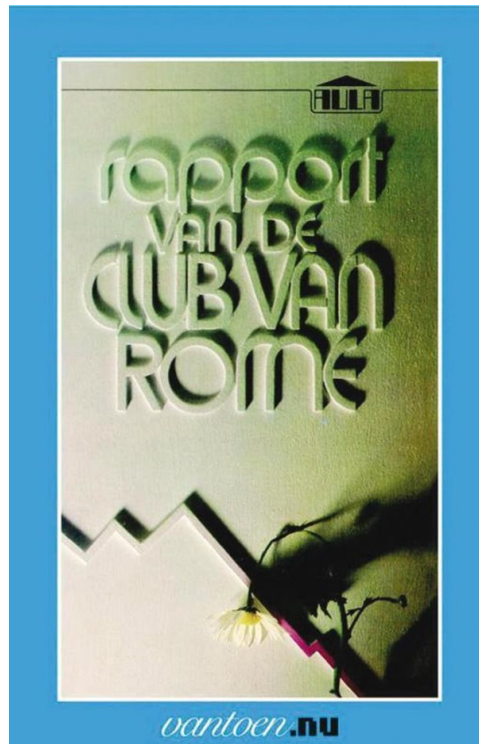
*Als politici er zijn om de toekomst voor te bereiden,
dan hebben wij al vijftig jaar geen politici*

Maar wat hebben generaties politici vanaf de jaren zeventig tot stand gebracht?

Sindsdien regeert vooral treurnis in vele landen. In ons land, nochtans welvarend en rijk aan potentieel, is het nog erger. Onze politici presteren uiterst belabberd. Ze vinden geen valabele antwoorden op tal van acute crises. Ze gooien zelfs verstandige en goed functionerende oplossingen op de vuilnisbelt, u ontdekt die flaters verderop. Maar ergst van al, ze verzuimen voor tal van levensbelangrijke domeinen

om de toekomst voor te bereiden, van klimaat, globalisering en sociale rechtvaardigheid tot veiligheid, dienstbare technologie en publieke dienstverlening, en nog meer... Het falen is nu zo ernstig dat de politiek een gevaar vormt voor samenleving, economie en planeet. Dit is schuldig verzuim.

Deze politieke dwaasheden - want dat zijn ze - zijn niet met plezier uitgeschreven. Ik deed het in volle respect voor al die politici die hun opdracht echt ter harte nemen. Het is waar dat hun job niet makkelijk is, al geldt dat ook voor vele andere. Het is juist dat de organisatie en de cultuur van politieke besluitvorming vaak afschuwelijk slecht zijn. Maar dat hebben ze zichzelf te verwijten en is hun gezamenlijke verantwoordelijkheid. Altijd blijft de waarheid dat de politiek als collectief heeft gefaald waar zij meest nodig is.

Participatieve en representatieve democratie moeten elkaar versterken

Hoe ernstig ook, hoeveel kwaadheid ook in dit boek (1), het is allemaal geen reden voor antipolitiek. Het is een aansporing voor burgers en samenleving. Zij zullen een andere relatie moeten vinden met de politiek.

Niet enkel dragen ze bij elke verkiezing een immense verantwoordelijkheid: wie selecteren ze tot hun verkozenen? Maar ook na de verkiezingsdag: ze kunnen het zich niet langer veroorloven de politici los te laten en hoogstens nog hopen invloed uit te oefenen met betogingen en/of lobbyen. Want die politici kunnen het niet alleen. Het zal erop aankomen om de representatieve democratie niet te verliezen en vooral om ze te versterken met de participatieve democratie. Burgers moeten voortdurend en op heel diverse manieren kunnen meebeslissen over de belangrijkste publieke zaken. Zo zullen ze mee de toekomst herwinnen en de antipolitiek ontzenuwen.

Wellicht kan dit kleine overzicht van grote urgentie te repareren politieke dwaasheden daarvoor nuttig zijn (2). Om de toekomst nog beter voor te bereiden is ook, ter inspiratie, een programma voor een menselijke samenleving toegevoegd, voor een wereld die sociaal, ecologisch en democratisch wil zijn.

Dirk Barrez

Hoofdredacteur Pala.be en auteur van

(1) TRANSITIE. Onze welvaart van morgen

(2) 11 Politieke Dwaasheden. 50 jaar schuldig verzuim van onze politici

4. Luc Vankrunkelsven, profeet voor deze tijd (1956-2023)

Uit: 'Afscheid van mijn broeder in geweldloosheid' van Herman Wauters en Siska Blondé

Luc Vankrunkelsven is voor vele mensen de verpersoonlijking van het verband tussen Europa en Brazilië, sojamonocultuur en klimaatverandering, geloof en politiek. Hij kreeg een tijd geleden de diagnose dat hij aan ALS leed en wilde toch nog één keer naar zijn geliefde Brazilië reizen. Chapecó, in het diepe zuiden van dat land, werd zijn aardse eindbestemming.

Luc was een 'krak' in het leggen van verbanden. Verbanden tussen oorzaak en gevolg van onrechtvaardige systemen. Tussen armoede en kapitalisme. Tussen de teloorgang van inheemse culturen en klimaatverandering. Tussen moderne slavernij en monocultuur. Tussen wat in eigen land gebeurt en overzee. Tussen Europa en Brazilië.

Maar hij legde ook verbanden tussen mensen. Mensen van de natuurbeweging, de derdewereldbeweging, de vredesbeweging en de alternatieve voedselproducenten bracht hij bij elkaar. Hij zocht verbondenheid op zijn eigen wijze. En met verve.

Brazilië lag hem van in zijn jeugd na aan het hart en was een van de redenen om in te treden bij de premonstratenzers of norbertijnen van de Abdij van Averbode. De inheemse volkeren van dit immense land zijn altijd zijn 'O grande Amor' geweest. Het Noord-Amerikaanse dorp Wounded Knee gaf Luc steeds de saudade, een soort passionele heimwee, het telkens opnieuw verlangen naar Brazilië.

Hij opende onze ogen voor onrecht, voor het probleem van de sojamonocultuur, dat ook óns probleem is. Ik sta ervan versteld hoe Brazilianen zelf getuigden hoe Luc ook hún ogen opende. Hij wordt hier een profeet genoemd.

Ik schreef deze tekst in de zetel, wakend aan het ziekbed van Luc. Het is trouwens een wonder hoe hij hier, vanwege de verbanden die hij legde en die te lezen zijn in zijn vele kronieken en twaalfstal boeken over Brazilië, zo door de bewegingen van familiale boeren, basiskerken en universiteiten op handen wordt gedragen. Ook daar mochten we, tot tranen toe bewogen, getuige van zijn.

Zijn meest geliefde mensen, de inheemse volkeren, stonden ervan versteld dat hij zoveel aandacht voor hen had. Een ervaring die ik nooit meer zal vergeten, is dat hij zonder een teveel aan woorden – want zo is hij – een diepe indruk nalaat. Eindelijk iemand die over hen schrijft, realistisch maar met respect en een visie: zij zijn de behoeders van de aarde zoals in het Scheppingsverhaal bedoeld.

En daarmee is het verband gelegd met zijn religieuze leven, dat hij tot in de kern wilde beleven. Met zoveel ontzag voor het mysterie en God dat hij het nooit, of bijna nooit uitsprak. Hij zou zich niet tonen als religieus, maar als mens met de mensen.

Want hij vond dat religie en politiek samen gaan. Daarvoor gebruikte hij vaak citaten van Gandhi: 'Zelf heeft hij eens gezegd, dat hij slechts het masker van een politicus droeg, maar in wezen een man van de godsdienst was. Maar ook, dat zij die zeggen dat religie niets met politiek te maken heeft, niet weten wat religie is.'

Luc leefde zo veel mogelijk naar zijn idealen en consequent. Hij at zo weinig mogelijk vlees tenzij van eigen kweek, kleepte zich met hennep ... nam voor zijn verplaatsingen voornamelijk het openbaar vervoer – ook in Brazilië – tenzij het niet anders kon, zoals op deze laatste reis, en bouwde bewust stiltemomenten in zijn leven om zich blijvend bewust te zijn waar het om draait, zoekend naar Waarheid.

Luc was ook grappig. Met zijn vrienden speelde hij het spel om telkens de laatste woorden te herhalen van wat iemand zei, van wat iemand zei. Van wat iemand zei.

Lucs erfenis is er voor iedereen. Ze ligt besloten in zijn boeken. Parels van kronieken, kennis, verbanden, impressies en tussen de regels door religiositeit.

Luc, mijn broeder in geweldloosheid, maak nu maar de reis naar die overkant, jouw laatste reis hier op deze wereld. De engelen zullen je begeleiden. Daar zullen we elkaar terugzien.

We zingen de woorden van Herman Verbeek, een van zijn grote inspiratoren:

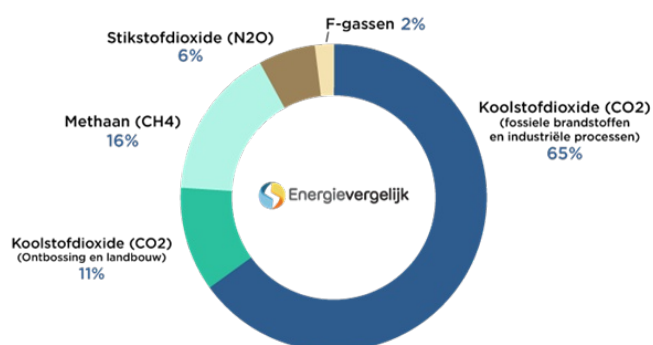
Ga
tot het einde der aarde
tot het uiterste
daar zal liefde zijn
Ga

5. Voor een duurzaam én inclusief klimaatbeleid

Las je op onze website het artikel 'Worden we de eerste duurzame generatie?' Hierin stellen zowel Hanna Ritchie als paus Franciscus dat de zorg voor de armen en die voor het milieu onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Wim Van Lancker, professor sociaal werk en sociaal beleid van de KU Leuven, expliciteert:

Klimaatbeleid zal inclusief zijn of het zal niet zijn. Nu is het gericht op mensen die deel uitmaken van de grote, economische middenklasse. Vaak hoger opgeleid, tweeverdiener, financieel behorend tot de hogere inkomensgroepen. Daartegenover heb je een groep mensen die het minder breed hebben, die onzeker zijn over de toekomst, vaak lager geschoold en werkzaam in sectoren die onder de radar blijven. De oplossing is dat de kloof tussen de economische groepen kleiner moet. Een welvaartsstaat die zich meer richt op wie kwetsbaar is en die alternatieven biedt. Concreet: als een overheid massaal investeert in sociale woningen en die ook duurzaam zijn, met zonnepanelen en warmtepompen, dan kan iedereen het juiste doen. (1)

Uitstoot broeikasgassen wereldwijd

Het gaat hier over aanpassingen die zich voltrekken in de privésfeer. Maar er is, m.b.t. de uitstoot van schadelijke stoffen, veel meer aan de hand. Jonas Van der Slycken, doctor in de economie, wijst erop dat slechts honderd bedrijven instaan voor 71 procent van de mondiale emissies. In plaats van te palaveren over onze vervuilende wagen of vliegtuigreis maken we beter werk van een taks op het aandeelbezit van fossiele mastodonten zoals Shell en ExxonMobil. Want laat ons eerlijk zijn, onze

eigen uitstoot – hoewel niet miniem – is een scheet in een fles vergeleken met het elitaire kransje nestbevuilers. Nu nog fossiele aandelen aanhouden en er grof geld mee verdienen, is niet meer van onze tijd. Het is tijd om de fossiele industrie te laten uitdoven. Een jaarlijkse toekomsttaks maakt fossiele brandstoffen minder winstgevend. We ontzien de onderste 90% van de Europese bevolking door deze taks te heffen op degenen wier jaarlijkse investeringen een koolstofinhoud hebben van meer dan 50 ton CO₂. (2)

Dat inclusieve klimaatbeleid geldt niet alleen voor ons, maar ook voor het globale zuiden. Op de klimaatconferentie in Dubai drongen deze landen aan op voldoende fondsen om tot klimaatadaptatie te kunnen overgaan. De gevolgen van de klimaatverandering zijn immers in die landen nu al zoveel voelbaarder dan bij ons. Bangladesh staat voor een groot deel onder water, maar ook heel wat andere landen hebben te lijden van de ontregeling van het klimaat. Zelfs al slaagt de wereldgemeenschap erin de opwarming van de aarde min of meer onder controle te houden, dan nog zullen talrijke armere landen heel wat aanpassingen moeten doorvoeren. Er zal veel geld nodig zijn om de voornaamste slachtoffers van de gevolgen van wat wij de aarde hebben aangedaan, enigszins te compenseren.

Het is al zover gekomen dat we heden enkel de nog dramatischer gevolgen van de klimaatontregeling – hopelijk – kunnen voorkomen. Maar daarvoor, is er, niet enkel hier, maar ook in de landen van het globale zuiden, nood aan een ander beleid. Daarvoor moeten zij kunnen rekenen op onze solidariteit. Werk op de plank dus voor de meer welvarende landen en voor 'het christelijk Europa' in het bijzonder.

(Rob)

(1) Wim Van Lancker, Gele hesjes hoeven niet met een bakfiets te rijden, De Standaard, 11 december 2023, p. 26-27

(2) Jonas Van der Slycken, Taks op fossiele aandelen is effectief en rechtvaardig, De Standaard, 15 december 2023, p. 26-27

6. Klein verhaal: mooimaken

'Dat is wel erg hé, dat ze hun vuiligheid hier zomaar achterlaten..!'

We horen het regelmatig als we op wandel zijn met grijpstok en vuilniszak, in het park bij ons in de buurt. Toen we hier kwamen wonen waren we meteen gecharmeerd door de brede, groene strook die onze woonwijk scheidt van de drukke weg. Het park oogt heel natuurlijk: wandelpaden langs bomen, struiken en een vijver. Er zijn een paar speelpleintjes, picknicktafels, zitbanken en een hondenweide. Er loopt een breed fietspad doorheen, dat op de knooppuntenroute ligt.

Wij sloten ons aan bij de 'Mooimakers', kregen 'alaam' en gaan heel regelmatig op pad.

Het is waar, er ligt vuilnis: peuken, papiertjes, verpakkingen, flesjes en blikjes.

Mensen komen hier genieten: vissen, picknicken, op het speelplein spelen, de hond uitlaten en sommigen hebben blijkbaar een voorraad eten en drinken mee en laten de lege verpakkingen achter.

Voor ons zijn opmerkingen van wandelaars vaak een aanleiding voor een gesprekje, we blijven er positief bij: dat wij hier vlakbij wonen en blij zijn met het park en dat we liever dan ons te ergeren, het vuilnis oprapen en sorteren.

Mijn man is er goed in om een picknickend gezelschap te groeten en hen beleefd te vragen of het lukt om hun afval mee te nemen of in het vuilnisbakje achter te laten.

Mensen reageren positief en het gebeurt vaak dat de één of de ander een handje uitsteekt en wat mee helpt opruimen.

Soms vult iemand het vuilnisbakje met huishoudelijk afval, of zet er een afvalzakje naast.

Dat hoort niet!

Maar het zet ons aan het nadenken: wij hebben een tuin, tuinhuis en garage. Plaats zat om te sorteren: papier en karton, restafval, PMD, GFT, oud glas, KGA, batterijen, frituurvet. Wij hebben een auto om naar het containerpark te rijden.

Voor sommige mensen in de wijk is hun terras van 6 vierkante meter hun enige berging; de terrastafel naast de stinkende vuilnisbak.

We zijn ervan overtuigd dat je ook hier meer bereikt door vriendelijk te zijn, we groeten iedereen en heel veel wandelaars en fietsers kennen ons ondertussen.

We krijgen dikke duimen en bedankjes van voorbijgangers en benutten elke gelegenheid voor een gesprekje.

Als er kleinkinderen op bezoek zijn, rukken ze graag mee uit en ze zijn fanatiek op de plaatsen waar wij moeilijk bij kunnen. Het is meteen een gelegenheid om hen bewust te maken - mocht dat nog nodig zijn - om zorg te dragen voor het milieu.

We genieten van deze groene plek vlakbij dicht bewoonde wijken, we mogen er het wisselen van de seizoenen zien, fluitende vogels horen en we voelen ons hier dankbaar.

Ons klein engagement, om tijdens de wandeling af en toe een grijptang en een vuilniszak mee te nemen, kan andere wandelaars en fietsers er attent op maken dat een net park fijn is. En dat iedereen daaraan kan meewerken.

We sakkeren ook wel eens als we weer eens sluikstort aantreffen, of als een hondenbaasje zijn gevuld plastic zakje de struiken in gezwierd heeft en het als versiering in de struik is blijven hangen. En dan die vele, vieze peuken...

Maar we raken niet ontmoedigd en blijven vriendelijk mooimaken!

Greta

7. Jan Dumon, pleidooi voor een paradigmawissel

Levende gemeenschappen en nieuwe kijk op een oud ambt

Het was toevallig dat ik onlangs stootte op deze tekst van Jan Dumon. Hij sprak hem uit op de priesterraad van het bisdom Brugge op 7 maart 2018. Ik trok mijn ogen open: hoe is het mogelijk dat dit geen bredere bekendheid kreeg? En vooral: dat er geen nieuw kerkelijk beleid uit voortgekomen is?

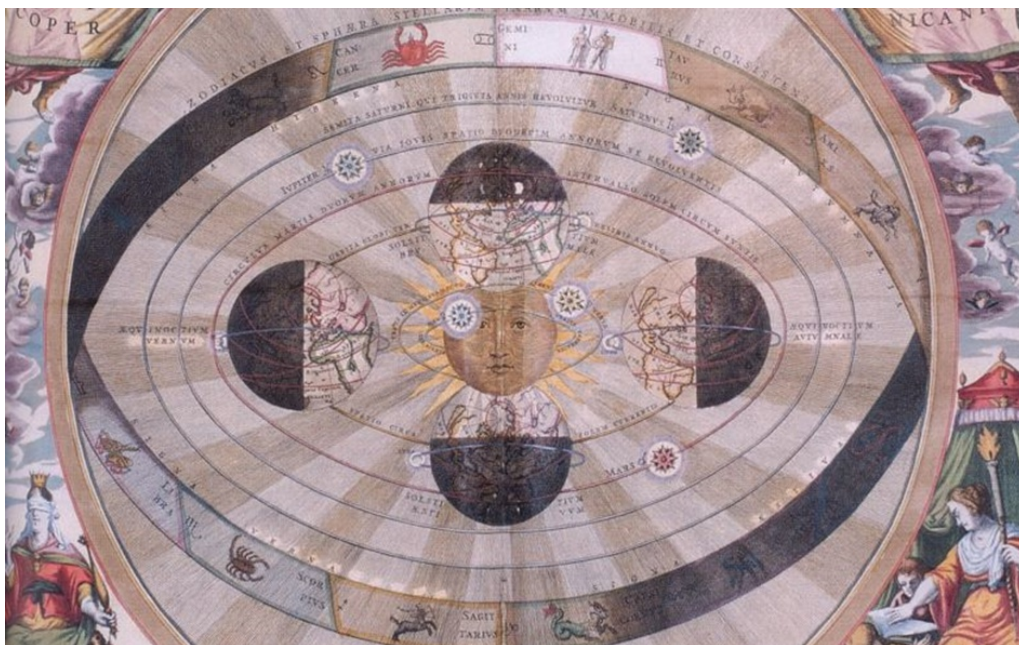
Komt het door dat eerder technische woord 'paradigma'? Vlug even opgezocht: een paradigma is een samenhangend stelsel van modellen en theorieën waarbinnen de werkelijkheid beschreven wordt. Het is een manier waarop we de werkelijkheid ervaren. Paradigma's die al een hele tijd bestaan, worden vaak niet meer bewust beleefd.

Een gemakkelijk voorbeeld dat Dumon zelf aanhaalt: een kosmologie waarin de aarde het centrum is. 'Iedereen' vond dat vanzelfsprekend. Het vroeg heel wat tijd en moeite om het nieuwe paradigma, het heliocentrisme, ingang te laten vinden. Een ander voorbeeld: het omwisselen van een creationistisch naar een evolutionair paradigma. Zo 'n nieuw paradigma hoeft niet definitief te zijn. Het laat wel toe een verstaansmodel te hanteren waarin vooruitgang gerealiseerd kan worden.

De titel van Dumons uiteenzetting luidt: 'Levende gemeenschappen en nieuwe kijk op een oud ambt. Pleidooi voor een paradigmawissel in hoofd en hart'. Ze gaat dus over de priester of het kerkelijk ambt in het algemeen. De discussies hierover worden sterk gekleurd door de ervaring van 'priestertekort'. En dus gaat men op zoek naar een oplossing in het vervangen van priesters door 'leken', op al dan niet geoorloofde wijze volgens de huidige kerkorde. Discussies rond de 'identiteit' van de priester of de eigenheid van de wijding zijn dan nooit veraf.

Maar dit blijft een zoeken naar oplossingen binnen het bestaande denk-, gevoels- en institutioneel kader en niet vanuit een aandachtig onderscheiden van de tekenen van de tijd (Lucas 12, 54-56). Uitgaan van het 'priestertekort' is een treffend voorbeeld van hoe een religieuze gemeenschap zich zodanig in haar eigen heilige overtuigingen, tradities en organisatiegewoonten kan nestelen, dat ze blind wordt voor wat zich buiten haar vertrouwde wereld afspeelt. Dat terwijl die haar radicaal in vraag stelt. Neen, we komen niet verder met een reorganisatie, maar ook niet met creatieve reanimatie binnen het bestaande systeem. Het is dat systeem, dat paradigma dat in de huidige cultuurcontext in buitenspelpositie staat.

In het tweede deel van zijn uiteenzetting duidt Jan Dumon enkele paradigmawissels aan die fundamenteel zijn voor een nieuwe invulling van leven en dienst van de priester en waarvan we al te vlug denken dat zij al voltrokken zijn.

1. Van een hiërarchische Kerk naar levende gemeenschappen

Vaticanum II heeft de paradigmawissel gemaakt van een Kerk, gedacht vanuit de hiërarchie en een Kerk gedacht als Volk van God en Lichaam van Christus. Het ambt dient zich daarbinnen als dienst te situeren.

Werken we momenteel wel vanuit dit paradigma? Recente reorganisaties worden bepaald vanuit het aantal beschikbare priesters. Hiermee doen we geweld aan, aan kleine maar levende gemeenschappen. Leken worden in onze streken nog gezien als helpers van de priesters. In Afrika en sommige streken van Latijns-Amerika is dat wel even anders. Niet-leken zijn de helpers van de priester, maar de priester is de helper van de leken. Begeleiden en aanmoedigen is wel iets anders dan meteen inkapselen of zelfs afwijzen.

In dit nieuwe paradigma is de levende gemeenschap de evidente plaats waarin mensen gevraagd worden om allerlei ambten op te nemen. Dit in tegenstelling tot een priesterroeping die een louter individuele kandidaatstelling is zonder dat daar een gemeenschap aan te pas komt. Men wijdt priesters los van een bepaalde gemeenschap, in plaats van voor een kerkgemeenschap, zoals dit met een

bisschop het geval is. Maar ook dan ging men ertoe over om soms 'titulaire' bisdommen uit te vinden. Paradoxaal genoeg werd het titulaire bisdom Partenia ooit een zeer levendig bisdom!

Hier werkt de bestaande kerkorde verlamdend. Vooreerst omwille van de exclusieve roeping voor mannen, voor celibatairen, voor alleen levenslang en 'universeel' ambt. Eveneens door de quasi enige vorm van priesteropleiding. (Nvdr. Is het toeval dat Jan Dumon zelf een ander parcours heeft gevolgd? Hij was nooit seminarist aan de Potterierei in Brugge.)

Maar in dit oude paradigma mag je niet berusten. Deze kerkorde kan gewijzigd worden: van een klerikale kerk naar een kerk van christenen. Paus Franciscus heeft uitdrukkelijk gezegd dat verruiming in de bestaande praktijk van de bisschoppenconferenties moeten komen.

Er staat immers nergens geschreven dat een plaatselijke kerk geen nieuwe vormen van ambten en aanstelling ertoe kan creëren. We hoeven dan niet alleen te denken aan de fameuze 'viri probati' (getrouwde mannen die zichzelf vanwege hun voorbeeldige levensstijl aanbevelen voor het ambt), want dat kan evengoed het klerikale paradigma versterken: ook dan blijft het 'priestertekort' de allesbepalende factor.

2. Van een socio-cultureel ingewortelde Kerk naar een missionaire en pluriforme Kerk

De bestaande sociocultureel ingewortelde Kerk, geïnstitutionaliseerde Kerk hoeven we niet af te schaffen. Dat zal de tijd wel doen. Wel moeten we naar nieuwe invullingen zoeken voor leven en werk van de priester vandaag. Hiervoor gaan we uit van een ander paradigma: dat van een missionaire Kerk van vrijwilligers in een pluralistische samenleving.

Zo'n kerkgemeenschap ontstaat vanuit mensen die geraakt zijn door wat er in hun omgeving misloopt, door mensen die uit de boot vallen, door schrijnend onrecht, door de confrontatie met mensen die het leven moe zijn, zin noch bestemming meer vinden, wegwijnen in eenzaamheid of die niet meer weten hoe zij de eindjes aan elkaar moeten knopen.

Dit was het uitgangspunt van Evangelisatie Levensnabij in de jaren-1980. Initiatiefnemers Marcel Cloet en Daniël Alliët gingen daarna dit kerkmodel realiseren in Brussel en Jan Vanden Berghe in Pax Christi, Antwerpen. In het bisdom Brugge kwam het niet echt van de grond. Wel fragmentarisch: in de Welzijnsschakels die her en der uit de grond opschoten, in plaatselijke 11-11-11-comités en in opvang van asielzoekers. En ook wel in vormen van categoriale zielzorg: in gevangenissen, scholen, ziekenhuizen en zorgcentra. Maar nergens was het een echte prioriteit vanwege de kerkelijke overheid. Integendeel: priesters werden bijvoorbeeld weggetrokken uit de scholen om 'de gaten in de parochies' op te vullen.

Kerkgemeenschap ontstaat wanneer mensen die door de nood – van welke aard ook – van medemensen geraakt zijn, gelijkgezinden ontmoeten, uitwisselen, elkaar bevestigen in het beste van zichzelf en soms samen tot actie overgaan. Er zijn veel zulke christenen, maar het ontbreekt hen aan de reflex om te vertellen over hun geloof. Moslims zijn daar veel spontaner in.

Dat het aantal christenen in vergelijking met de periode van de sociaal-culturele christenheid sterk verminderd is, hoeft niet op een probleem te wijzen. Het is een culturele mutatie. Wat wel een groot probleem is voor onze Kerk is de beperkte participatie van jongeren. De aandacht, energie en inzet die we besteden aan het reorganiseren van het kerkleven voor de senioren is niet in proportie met onze aandacht voor de jongere generaties. Vergelijken met de evangelische kerken en met de islamgemeenschap in ons land, waar ook jongeren goed participeren, zorgt ervoor dat we het probleem niet te vlug bij 'de jongeren' maar in eigen huis moeten leggen.

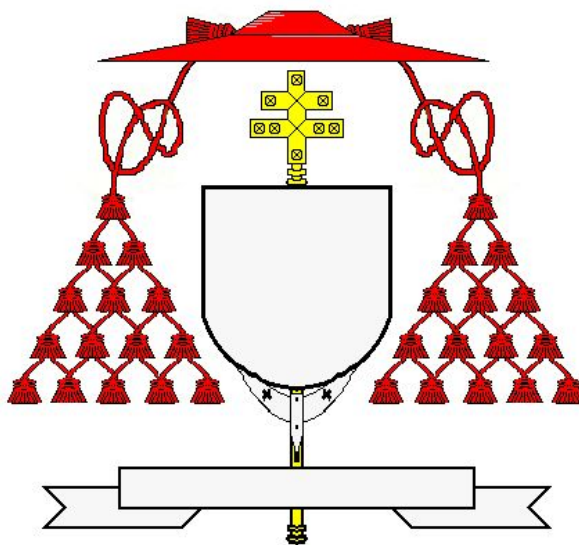
Dit geldt zeker voor het digitale milieu. Sociale media en internet zijn een belangrijk deel van hun leefmilieu. Niet zelden ontwikkelen ze een of andere app om hun milieu te versterken. En zij leven lang niet allemaal alleen voor de fun. Een aantal onder hen wachten om niet alleen 'object' van jeugdpastoraal te zijn, maar 'apostel' in hun eigen, digitale, milieu.

3. Van multinationale onderneming naar eenheid in verscheidenheid

De plaatselijke kerk kan geen succursale zijn van de multinationale onderneming met hoofdzetel in Rome. Onze Kerk is een diepe communio van plaatselijke kerken. Paus Franciscus vecht tegen het eeuwenoude centralistisch en dus uniforme paradigma. Hij sprak zich uit voor meer bevoegdheid voor nationale en vooral regionale bisschoppenconferenties. Mogen wij hopen, gaat Dumon verder, dat de Belgische bisschoppen ook bij hun Europese collega's aansturen om voorstellen te doen en de reeds bestaande modellen (o.a. van leken-parochieleiders) verder te ontwikkelen vanuit de praktijk van elk land?

Vernieuwing komt van onder op, daar waar de kerk leeft. (Nvdr. Typische voorbeelden hiervan zijn de parochie van Buizingen, de Dominicusgemeenschap in Gent, De Lier in Brugge en House of Compassion in Brussel.) Franciscus smeekt erom dat men zich tegenover 'Rome' geen autocensuur zou opleggen. Onze pluriforme en snel veranderende samenleving heeft een Kerk nodig die op een pluriforme manier inspeelt op telkens nieuwe situaties en noden. Dat geldt niet alleen voor de wereldkerk, maar ook binnen een bisdom en zelfs binnen een pastorale eenheid.

Beleid in de kerk zal dan betekenen: 'de boel bijeenhouden', de neuzen in dezelfde richting houden, toch als het op de evangelische hoofdzaken aankomt. Net als er meer ruimte is voor de veelzijdige inbreng van velen (de charisma's), is de gewijde ambtsdrager er om de trouw aan het evangelie en de eenheid en communio met de grote Kerk te bewaken.

4. Van overgeërfd dogmatisme naar gelovig pragmatisme

Wij zijn nog steeds de erfgenamen van de Romeinse centralisatie met de daarbij horende neiging om zowat alles te 'dogmatiseren'. 'Dogmatisch' wordt dan nog volgens een onhistorische waarheidsopvatting verstaan. Dit dogmatiseren buiten historisch en buiten taalperspectief speelt op het domein van het ambt nog steeds een grote rol.

In de eerste Kerk waren de gemeenschappen en hun ambten (in de mate die er al waren) erg verscheiden. Wij moeten er ons voor hoeden om vanuit één bepaalde theologie over de priester elke nieuwe geloofservaring die niet in het paradigma van de theologie past meteen te verdringen.

Twee voorbeelden. De metafoor van Paulus dat Christus zich heeft gegeven voor zijn Kerk als bruidegom en bruid. Daaruit heeft men de conclusie getrokken dat vrouwen geen priester kunnen zijn. De eveneens mooie metafoor van het onuitwisbaar merkteken. Dat wordt dan de basis om elk model van in plaats en tijd beperkte wijding uit te sluiten. Men springt in beide gevallen over van de poëtische orde naar de 'objectieve' kerkorde. Bewust of onbewust gaat men dan het feitelijk model van de klerikale kerkorde hiermee legitimeren.

Het nadenken over nieuwe vormgeving van het ambt steunt allereerst op het zorg dragen dat wij het lichaam van Christus kunnen zijn in deze tijd voor het leven van de wereld. Gelovig pragmatisme kan dan een tegengewicht zijn tegen een overgeërfd dogmatisme. Paus Franciscus pleit, tegen anti-historisch fundamentalisme, voor het principe dat de werkelijkheid gaat boven de idee.

5. Afscheid van het paradigma van onveranderlijkheid

Dit paradigma is zowel het godsbeeld als de waarheidsopvatting en uiteindelijk de Kerk gaan bepalen. Het is niet Bijbels maar Aristotelisch. En het straalt af op de leer, de liturgie en de kerkorde, hoezeer de feitelijke kerkgeschiedenis het tegendeel toont.

Moslims worstelen ermee maar ook grote groepen katholieken zoals in de Verenigde Staten. Wordt er voldoende geargumenteed en gecommuniceerd? Hoeft wat meer tijd laten aan de enen de noodzakelijke veranderingen voor de anderen in de weg te staan? Anderzijds is het vlug inspelen op nieuwe situaties een absolute noodzaak. Niet veranderen is niet zelden een uitdrukking van angst.

Priesterschap en ambt is een belangrijk thema, maar wel een beperkt. De uiteindelijke uitdaging luidt: hoe kunnen wij de tekenen van de tijd verstaan en in deze, onze technische wetenschappelijke cultuur wegen tonen waarop mensen door God gezocht kunnen worden? En hoe kunnen wij, in een wereld van de globalisatie van het geld en daardoor van de uitsluiting, concreet het lichaam van Christus zijn? Al was het maar, zo besluit Jan Dumon, in de modus van de hoop, dat God inderdaad een God van liefde is en elk mens naar zijn Beeld mag bestaan in veelkleurige gelijkwaardigheid.

Deze uiteenzetting werd effectief besproken op de priesterraad van het bisdom Brugge. Maar de meeste reacties gebeurden grotendeels vanuit het heersende paradigma van wat Kerk is: hiërarchisch, geworteld in de Westers cultuur, Rooms-katholiek, dogmatisch en onveranderlijk. En dus werd er verder weinig of niets mee gedaan. Maar... het is niet te laat, want christenen zijn mensen van hoop.

(Rob)

8. De tafel van dankbaarheid

Een gevoel van diepe dankbaarheid. Dat is mijn ervaring telkens weer wanneer ik op zondag in de kerk van de Dominicusgemeenschap kom. Meteen is er een gevoel van verbondenheid met al die mensen die er samenkomen. Door de jaren heen hebben we, in alle bescheidenheid, de betekenis van dit samenzijn beter leren waarderen. Ik vind hier een rijkdom die ik voor geen geld van de wereld wil missen.

Daar zijn vele redenen voor...

Er is de hartelijkheid en de warmte waarmee mensen onderling met elkaar omgaan. Er zijn de inhoudelijk stevig doordachte overwegingen die een behoorlijk deel van de dienst uitmaken. Persoonlijke ervaringen en bedenkingen krijgen volop ruimte. Ik voel me aangesproken door de rituelen, die door hun eenvoud zoveel sprekender zijn.

Een ruime groep die de verantwoordelijkheid opneemt om de dienst voor te gaan, brengt een weldoende verscheidenheid in vorm en inhoud met zich mee. Hier voel ik me thuis als partner van allen die hier samenkomen.

Tastbare dankbaarheid

We vieren eucharistie. "Eucharistie" is het woord voor dankzegging. Ik vind het belangrijk om deze dankbaarheid op een tastbare, lichamelijke manier te uiten. Dankbaar voor mijn leven dat ik als geschenk ervaar. Dankbaar ook om de vrijheid die me gegund is mijn eigen weg te gaan. En even dankbaar om de vele mensen die me daarbij geholpen hebben. Zij zijn deel van mezelf. Terugblikkend is duidelijk: ik heb heel veel mooie kansen gekregen om mijn talenten tot ontplooiing te laten komen. Het betekent niet dat alles altijd van een leien dakje is gelopen. Er zijn ook hobbels op de weg geweest. Ook daarvan heb ik geleerd.

De navolging van Christus?

In mijn persoonlijke geschiedenis heeft de figuur van Jezus altijd een rol gespeeld. Zoals zovelen van mijn generatie heb ik hem van jongs af leren kennen. Op school, als misdienaar, in de jeugdbeweging en, wat mij betreft, bij de Dominicanen. Tijdens het noviciaat overheerst een sfeer van sacraliteit waar we worden ingewijd in de "navolging van Christus". In die tijd is er nooit een "echt" probleem. Het hele leven is religieus gekaderd. Daar hoort Jezus bij en wel met een heel bijzondere betekenis. Hij is de zoon van God. Hij is bijna God zelf.

Het heilig misoffer?

Het Jezusbeeld is inderdaad dat van een bovennatuurlijk wezen dat uit de hemel is neergedaald in een menselijke gedaante om de hele mensheid door zijn lijden en kruisdood te verlossen van de zonde. Jezus is een soort tweede god die na zijn "dood als mens" zo vlug mogelijk terugkeert naar de hemel. Hij heeft zijn goddelijke afkomst ten overvloede bewezen door de wonderen die hij verrichtte, broden vermenigvuldigde en doden tot leven wakte. Eucharistie, destijds nog het "heilig misoffer", is in kloostergemeenschappen van die tijd dagelijkse praktijk.

Honest to God

Daar is vrij plots en wat mij betreft onverwacht een ommekeer in gekomen. Het heeft alles te maken met het Vaticaans concilie in de jaren-60. Het is een heel bewogen tijd waarin onverwacht nieuwe visies opduiken. In 1963 verschijnt een boekje van de Anglicaanse bisschop Robinson met de titel 'Honest to God' dat enorme commotie veroorzaakt. De beelden die we hadden meegekregen over Jezus, de sacramenten, in het bijzonder de eucharistie, de kerk, het priesterschap, enz. werden in vraag gesteld, althans in de betekenis die ze vroeger hadden. Het religieus huis waarin ik me met velen thuis voelde

vertoonde steeds meer barsten en scheuren. De bouwstenen die tot die tijd het geloof hadden gestut raakten in verval. Het betekende dat we voor de overstap stonden naar een grondig nieuwe geloofsbeleving.

Is Jezus verdwenen?

De Jezus die ik mijn jonge jaren had gekend is verdwenen. We staan voor de uitdaging van een nieuw begin. We leren hem kennen als “Jezus van Nazareth”. Het gaat dus over een mens die ergens in Bethlehen is geboren, die daar in de buurt heeft gewoond en is opgegroeid en die pas als volwassen man in de belangstelling is gekomen. Het heeft onder meer gevolgen voor de eucharistie. Ook dat is trouwens een nieuwe term die in de plaats is gekomen van wat vroeger de heilige mis heette. Ik heb als kleuter nog de kunst van het tongdraaien geleerd naar aanleiding van mijn eerste heilige communie. Het was toen inderdaad het lichaam van Christus dat we ontvingen. Maar nu staat een nieuwe tijd voor de deur.

In het verlengde van het Vaticaans concilie moet het beeld van Jezus als een soort halfgod de plaats ruimen voor Jezus als mens. Ten volle mens. Al gaat het niet zonder enige achterdocht in bepaalde kerkelijke kringen. De doorbraak is evenwel een feit. Dit gaat gepaard met de ontdekking van de joodse traditie als de grond van Jezus’ geloof. Opgegroeid bij joodse ouders, van wie hij de traditie leert kennen, de rituelen die bij de joodse feestdagen horen en vooral de centrale plaats van het exodusverhaal.

Het laatste avondmaal, de eerste mis?

Het verhaal van de uittocht uit Egypte, de doortocht door de woestijn en de intocht in het beloofde land. Zo luidt het drieluik dat het hartstuk vormt van de joodse spiritualiteit. Wegtrekken uit slavernij, de woestijn doortrekken als oefenplaats met het oog op de toekomst, en de intocht in het beloofde land. Wat Jezus doet bij het laatste avondmaal is niet nieuw.

Hij heeft tijdens het laatste avondmaal geen eerste mis opgedragen. Hij heeft de apostelen niet gewijd tot priester. Hij heeft geen instructies gegeven voor de viering van de eucharistie. Hij heeft Petrus niet tot paus van de universele kerk aangeduid. Hij staat veeleer in de traditie van het joodse paasmaal. Het is zowel familiefeest, moment van gebed en gezang, van lezing van de joodse geschriften en doorheen dat alles de viering van de bevrijding uit het slavenhuis van Egypte en het hoopvol uitzien naar de komst van de Messias.

Een leven in de geest van de Thora

Er is echter ook iets bijzonders aan dat laatste avondmaal. Jezus is nu eenmaal een opvallend persoon geweest. Niet dat hij het grote nieuws haalt, maar wel door op een zeer persoonlijke manier de beleving van de joodse Thora terug te koppelen aan de profetische traditie. Gerechtigheid en barmhartigheid staan daarin voorop. Leven in de geest van de Thora betekent geen slaafse gehoorzaamheid.

Het is veeleer een uitdaging om op een persoonlijke en creatieve manier de grondinspiratie van de Thora gestalte te geven. “God beminnen en de naaste” horen we Jezus in dit verband ook zeggen. “Wat ge aan de minste van deze kleinen hebt gedaan, hebt ge aan mij gedaan”. Het zijn gerechtigheid en barmhartigheid die het hartstuk vormen van Jezus’ optreden.

Het is deze consequente houding van Jezus waar de Schriftgeleerden en priesters aanstoot aan nemen. Dergelijk vérgaande mensenliefde, belangrijker dan de wet, belangrijker dan de tempel voert ten slotte naar een conflictsituatie die Jezus het leven kost. Zo krijgen ze hem metterdaad op de knieën. En toch is het geen nederlaag zonder meer.

Vermoord, niet dood

Zijn leven eindigt dan wel op een kruis. Maar dat kruis is niet het einde. De leerlingen die hem aanvankelijk in de steek hadden gelaten, zoeken elkaar weer op. Ze voelen zich gedragen door een bijzondere kracht en een hoop die ze putten uit hun herinnering aan hem die ze als vriend mochten beschouwen. Hij mag dan vermoord zijn, hij is niet dood.

Het is zijn geest die hen bezielt om te vertrouwen in een nieuw begin. Een nieuw begin dat niets anders is dan het verder zetten van zijn levensvoorbeeld. Het moet gebeuren in nieuwe omstandigheden. Niet zelden zal die geloofsgemeenschap een contrastgemeenschap zijn in de wereld waarin ze leven. Niet conform de levensstijl die vaak gangbaar is. Niet toegeven aan onrecht. Gerechtigheid en barmhartigheid voorop als de sleutelwoorden van deze jesusbeweging.

Dankbaarheid

Om dat handen en voeten te geven komen ze samen naar het model dat hen vertrouwd was: het samen gebruiken van de maaltijd. Maar nu met de gekruisigde in hun midden als de levende. Zij ervaren een diepe dankbaarheid in het geloof dat die schijnbaar mislukte predikant en profeet onder hen aanwezig is. Ze drukken hun dankbaarheid uit in de herinneringen die ze bewaren, en evenzeer in een broeder- en zusterlijke manier van samenleven. Diaconie is een bijzonder aandachtspunt.

Het brood dat we breken

De samenkomst in deze gezindheid is de kern van wat eucharistie betekent. Eucharistie is dank zeggen om het brood dat we breken als symbool van onze verbondenheid met alle mensen waar ook ter wereld die dromen van gerechtigheid en barmhartigheid en zich daar ook voor inzetten. Het is de manier waarop de gekruisigde wordt ervaren als de Verrezen, de waarlijk aanwezige in hun midden. Dat is het wezenlijke en alles wat daarrond nog wordt bedacht staat in dienst daarvan. Er zijn natuurlijk ook heel praktische aspecten die meespelen. Zoals het feit dat iemand de samenkomst voorziet. Een minimale organisatie is onmisbaar.

Een tafel van dankbaarheid

Er hebben zich in de loop der tijden allerlei ontwikkelingen voorgedaan waardoor de levende bezieling van de geloofsgemeenschap het moet afleggen voor een kerk die steeds meer als een instituut gaat functioneren. Het is een bewogen en boeiende geschiedenis geworden hoe die geloofsgemeenschap allerlei vormen heeft aangenomen die soms meer de weerspiegeling zijn van de heersende cultuur van die tijd dan de inspiratie van het evangelie.

We doen er goed aan te focussen op de samenkomst van de gemeenschap waar de Verrezen Christus begroet wordt als de Aanwezige. Reëel en symbolisch. Samen gebracht in zijn geest weten gelovigen zich uitgedaagd in zijn voetspoor te treden. Maar vooral dat ze samen zijn aan een tafel van dankbaarheid.

Ignace D’hert o.p.

9. Christen nooit op rust: Gaby Van Huylenbrouck

Ik kwam mijn klastitularis van de retorica 1986 Sint-Amandscollege Kortrijk, Gaby Van Huylenbrouck, 'ullepulle', tegen naar aanleiding van het huwelijk van zijn dochter Tine. Ik vroeg hem daarna om bij te dragen aan deze rubriek van ons blad. Hij ging er met enthousiasme op in, zoals ik mij hem ook herinner en waardeer.

Het kan wat pocherig lijken, zo z'n eigen activiteiten onder de loep nemen en die dan ook nog eens aan de openbaarheid prijsgeven. Anderzijds, als een oud-leerling als Bart je dit vraagt, kan je moeilijk neen zeggen. Zodus...

Ik ging 22 jaar geleden met pensioen, ik was toen 58-plus.

Ik verliet het toenmalige Sint-Amandscollege hier naast de deur, letterlijk, want Hilde en ik wonen nu al zo'n 6 jaar in de K-Tower aan diezelfde Diksmuidekaai te Kortrijk, langs de befaamde Leieboorden zoals politici die zo graag noemen...

Ik had er 35 jaar onderwijs op zitten in de Germaanse Talen, zoals die toen nog heetten. Een leven lang Nederlands, Engels en Duits mogen bijbrengen aan adolescenten van allerlei pluimage, van bollebozen met of zonder Latijn en Wiskunde 9 uren tot jongens, en later ook meisjes, die studeren voor bekeken hielden en zouden proberen de arbeidsmarkt op te gaan. Een divers publiek van 17-18 jarigen die elk op zijn/haar manier de wereld aan het ontdekken waren: boeiend! Zeker met vakken als die van mij: kunnen vertellen over de Nederlandse literatuur in al haar facetten, van poëzie over welsprekendheid en romankunst tot dramatiek – de wereldtaal van de Bard uit Stratford-upon-Avon mogen ontsluiten in grammar én poetry – de leerlingen met mondjesmaat (en veel moeite) het magnifieke Hochdeutsch van Wolfgang von Goethe leren kennen (en hopelijk een beetje appreciëren)... Boeiende tijden!

Maar daar komt dus een einde aan in 2002. Ik kijk met een gevoel van tevredenheid terug en de regelmatige vraag van oud-leerlingen aan 'Ullepulle' (sic) om hun reünies met mijn (onze) aanwezigheid te eren, stemt gelukkig.

We wisten inderdaad altijd 'meer dan wát gedaan'...

Moeke vooral thuis in Bellegem, ik veelal ergens te velde in het kader van het verenigingsleven. We woonden 42 jaar in 'De groene long van Kortrijk', van de 'lange hete zomer van 1976' (toen Lucien Van Impe De Ronde won) tot de dito-zomer van 2018. In die periode was ik ter plekke wel heel actief.

Ik was er 22 jaar voorzitter van de plaatselijke Davidsfondsafdeling (1988-2010) – een derde van mijn toenmalige leven in die wel intense periode. Ik denk dat ik met rechtmatige fierheid op een en ander terug mag blikken: we zetten DF-Bellegem echt wel op de kaart met o.m. 3 publicaties in eigen beheer, 10 Jazz- en 17 Orgelconcerten, naast 'de gewone programmatie'. Met grote dank aan mijn toenmalige bestuursploeg!

Daarnaast was ik ook actief in De Cultuurraad, het Beheerscomité en de Programmatiewerkgroep van het nieuwe O.C. De Wervel. Vergeet ik nog iets?

Op zeker ogenblik suggereerde iemand me: “Gaby, ik zou voortaan mijn matras meebrengen naar De Wervel. Dan kan je hier overnachten en dat zou je nogal wat benzine laten uitsparen...” Het is evenwel nooit zover gekomen. Ook in de Bellegemse Sint-Amandusparochie had ik mijn zitje als lector, lid van de Parochieraad en medewerker aan ‘Kerk & Leven’.

Hilde zorgde thuis ondertussen voor alles en nog wat: Dikke Dankjewel, Moeke, jij hield met onze 3 dochters ‘de menage draaiende’! Het zal wellicht duidelijk zijn dat ik ‘geen zittend gat had’, maar altijd ‘ergens met iets bezig was’. En dat kon en mocht ik allemaal, omdat Hilde thuis alles beredderde – naast haar eigen job als verpleegster-lesgeefster in het Stella Maris Instituut.

Trouwens, ook onze 3 flinke dochters zaten niet stil: alle drie muziek gestudeerd aan het conservatorium én heel geëngageerd bij de scouts. In die context maakte ik dan ook zo’n 12 jaar deel uit van het Oudercomité van de Scouts van Groeninge. Weer avondlijke vergaderingen...

Keerpunt 1: pensionering in de herfst van 2002 en 30 jaar getrouwd.

Het wordt de hoogste tijd dat ik aan mijn pensioen toe kom. Zou nu ‘de grote rust’ intreden?

Het geheel wordt met mondjesmaat alleszins minder druk, steeds meer activiteiten en engagements worden afgebouwd, de dochters zoeken en vinden hun eigen weg en verlaten het Bellegemse nest. Een nieuwe levensperiode vol rust en zalig nietsdoen?

Nog niet direct.

Er zijn vooreerst de talrijke huis- en tuinkarweitjes bij (een van) de drie dochters. Er wordt verhuisd, verbouwd, geplamuurd en geschilderd tot elkeen met man en kids definitief ‘tehuis’ is. Boeiende tijden, en met (aanvankelijk) acht kleinkinderen (later tien) heeft ook Moeke Hilde soms meer dan de handen vol. Zo gaat dat als je van alle naai- en verstelmarkten thuis bent!

Zo wordt het 2016: een tweede keerpunt.

Moeke Hilde krijgt een longembolie, gelukkig zonder verdere erge gevolgen, maar dat geeft ons (en de dochters en schoonzons) te denken. Nog verder in Bellegem hagen scheren, tomaten kweken en spinazie oogsten of de rust van een appartement opzoeken? Zo geschiedt, en na enkele maanden komen we op 1 mei 2018 aan de Leie terecht – een definitieve stek voor onze oud(ere) dag...

En het is goed hier, in onze (woon)toren naast (nu) het Guldensporencollege.

Als kennissen ons vragen of het verschil met ‘Bellegem’ niet erg groot is, antwoorden we steeds hetzelfde: “Het contrast is zó groot, dat het boeiend is.” Vroeger een horizontaal gebuurte, nu een verticaal. Fijne mensen ook hier (o.m. een paar oud-leerlingen) en alles in het centrum binnen wandelafstand. Plus de ambiance van de boten op de Leie, dag-in dag-uit, én de schoolbel die nog steeds dezelfde wisselingen van de lessen aankondigt, én de aankomst van de leerlingen over de prachtige Collegebrug iedere morgen: elke dag iets anders. Het ritme van het onderwijs dat ons beiden nooit meer verlaat.

Een nieuwe omgeving dus, maar ergens toch ook vertrouwd. We gaan gewoontegetrouw op zondagmorgen naar de mis, nu in de Sint-Elooiskerk, en daar ontmoeten we al dadelijk ‘oude bekenden’. Van het een komt het ander...

“Je hebt vroeger jaren gezongen in het Bellegemse kerkkoor – kom je niet bij ons Sint-Elooiskoor?”

Na een tijdje maak ik ook deel uit van de LPP (Lokale Pastorale Ploeg) en wat later word ik secretaris van de Kerkfabriek. Boeiend allemaal in zijn verscheidenheid – maar af en toe toch wel wat arbeidsintensief. En weer veel vergaderen...

Hilde en ik voelen ons goed bij dit engagement, we ontmoeten wekelijks fijne mensen hier op Overleie en we leren ook de activiteiten van de overkoepelende Pastorale Eenheid Onze-Lieve-Vrouw van Groeninge meer en beter kennen.

In die laatste context werk ik al een tijdje mee met de werkgroep Onthaal van de O.L.Vrouwekerk. Ik maakte enkele vertalingen naar het Engels over diverse kunstschaten en onlangs waagden we ons met negen mensen aan het inlezen van QR-codes in het Nederlands, het Frans en het Engels. Boeiend ongetwijfeld, maar een serieuze opdracht!

De banden met Bellegem werden zeker niet helemaal doorgesneden!

Wat ik vroeger reeds deed voor de 'Dorpskrant Bellegem – Rollegem', namelijk correctiewerk bij de artikelen, blijf ik nu computer-gewijs verderzetten – ik hoef niet meer naar de avondlijke redactievergaderingen te gaan. En ook met onze vroegere burens hebben we nog steeds de beste contacten: met twee circuits komen we samen om te nieuwjaren – dit jaar 2024 was het trouwens onze beurt 'om te ontvangen'. Deugdendoend!

Tenslotte is er ook nog die band met het Davidsfonds dat mij vele jaren zo ter harte ging. Uiteraard zijn we nog lid van de afdeling Kortrijk-Bis en dit jaar, voor het eerst, heb ik meegewerkt aan de jurering voor de Junior Journalist-wedstrijd. Ook weer een ernstige opdracht-voor-de-goeie-zaak.

Ik wil eindigen met een persoonlijke toets-ter-ontspanning. Moeke Hilde sukkelt al een hele tijd met serieuze rugklachten die bijvoorbeeld groepsreizen niet meer ontspannen laten verlopen. Vandaar dat ik nu al tweemaal 'alleen' op reis ben gegaan. In juni 2023 naar Navarra & Baskenland met het Davidsfonds en in juli naar 'Die Weltmeisterschaft Quart Triathlon' in Hamburg als supporter voor plus-kleinzoon Mattéo De Ridder die daar als 5de op 65 deelnemers over de finish kwam. Ein tolles Erlebnis! Dit jaar staat Bulgarije op mijn verlanglijstje.

"Ga jij maar, Va – wij zorgen ondertussen wel voor ons Moeke".

Ons 'Dreimäderlhaus' blijft intact, hoewel de muziek van Franz Schubert niet direct meer actueel is.

Gaby Van Huylenbrouck

10. Verbondenheid geeft kracht

We lazen een column in Okra-Magazine en dachten: ook dit is evangelie levensnabij. Hij is van Dominique Coopman en de titel luidt: "Verbondenheid geeft kracht"

Ik was negentien jaar toen ik mijn broer Luc verloor. Hij stierf op 27 maart 1979, vier dagen voor zijn achttiende verjaardag. Verongelukt, omvergereden door een dronken chauffeur die vluchtmisdrijf pleegde. Het is 44 jaar geleden, en toch kan ik de week van het ongeluk tot aan de uitvaart uur na uur voor de geest halen. "Kom maar naar huis," telefoneerde mijn moeder me op mijn werk, "en wees voorzichtig onderweg."

De dood van mijn broer was een kantelpunt in mijn leven. Ineens was ik volwassen. Het verdriet was immens. De pijn sneed. Ik vluchtte in mijn werk. Maar stelde me ook de vraag wat ik kon doen opdat Lucs dood niet voor niets zou zijn. Hoe kon ik mijn leven verder betekenis geven? Hoe kon ik een stuk van zijn engagement mee op mijn schouders nemen? Hoe kon ik er zijn, voor wie met zware tegenslag of verdriet werd geconfronteerd?

Ik stel die vragen ook frequent wanneer ik mensen interview voor OKRA-Magazine. "Je kunt niet kiezen wat je overkomt, maar je kunt wel kiezen wat je ermee doet," vertelde Kristin Verhelle me, twee jaar nadat ze haar man Johan Van Steen verloor bij de aanslagen op 22 maart 2016. "Zo 'n donkere momenten kunnen je de dieperik induwen, maar ze kunnen je ook helpen, je met jezelf te verbinden en richting te

vinden," verwoordde ze het heel mooi. Vroeger was er nauwelijks een taal voor verdriet. Niet wenen, maar voortdoen, klonk het.

Vandaag ligt de nadruk in rouwtherapie op zelfzorg. Gun jezelf de tijd. Maar is met die focus op zelfzorg de slinger niet wat overgeslagen? Ik merk dat er algemeen maatschappelijk wel aandacht is voor het rouwen, maar dat veel mensen in verdriet zich toch alleen voelen. Als ik voor een groep sta, stel ik soms de vraag: "Wie heeft de jongste vijf jaar groot verdriet gekend? En dan zie ik de helft van de handen de lucht ingaan. Daarna vraag ik: "En wie heeft een luisterend oor gekregen, een arm om zich heen?" En dan zakken een derde van de handen terug naar beneden.

Er gewoon zijn voor elkaar, er zijn voor de ander, verbondenheid. Hoe belangrijk dat is, ervaar ik ook als ik een eindelevensverhaal maak. Ik ga op interview bij iemand die einde leven is en stel hem of haar vragen die er toe doen. Wat of wat staat centraal in je leven? Hoe kijk je tegen de dood aan? Hoe kijk je aan tegen de tijd die jou nog rest? Wat zou je willen nalaten voor je geliefden? Waar ben je dankbaar voor? Waar heb je spijt over? En na het interview, maak ik een boekje, dat de persoon aan zijn dierbaren kan geven. Als geschenk. Waarna er tussen de stervende en zij die achterblijven iets heel moois gebeurt, omdat er nu plots – echt met woorden of met één innig gebaar – gezegd wordt wat echt zo kostbaar is. Je kunt dat de verbindende kracht van een eindelevensverhaal noemen. Of beter nog, de verbindende kracht die liefde heet.

11. Jeremiade

Heerlijke helderheid

Meer zon, (te vroege) paarslelies, voorjaarsklassiekers,... de lente barst los. Er is maar één richting. Het geeft me wat ik nodig heb: energie en een klare kijk.

Soms past het plaatje plots, houdt een voortdurend denkproces over ingewikkelde zaken éénvoudigweg op. Het was zonet zo. In het zoeken naar de meest geniale inval voor dit schrijfseltje kwam voor mij plots een enorme dankbaarheid op voor de beste eigenschap van mijn jesusinspiratie: Hij is zo Heerlijk Helder.

Mensen hebben er jaren op gestudeerd en houden er besloten sessies over om hem te herinterpreteren. We zoeken moderne taal om oude verhalen te hertalen. Maar misschien verdrinken we het soms zo in onze eigen menselijke gedachtenstroom.

Terwijl het niet helderder kan zijn. Hij, die toenmalige liefdevolle revolutionair, zette ons wereldbeeld op zijn kop. Het Goddelijke was plots Menselijk. Hij was gewoon als ieder van ons. Hij noemde ons broers en zussen op hetzelfde niveau. Hij besloot heerlijk helder te kiezen voor iedereen die wel eens niet mee kan, iedereen dus. Hij besloot zich daar zonder compromissen voor te geven. Zelfs als de rekening voor hemzelf was. Tot zijn dood toe, want het is niet omdat het helder is dat iedereen het zomaar begrijpt.

En dat was het zowat. Dat is de samenvatting. Heerlijk helderder kan het niet zijn. Net door die Heerlijke, misschien zelfs Heilige, Helderheid, kon zijn energie, zijn zijn na zijn dood verder-leven. Kon zijn boodschap ook na 2000 jaar kristalhelder zovelen inspireren. Meer moet het misschien gewoon niet zijn.

Het Goddelijke voelt vandaag zo heerlijk helder. Ik wens u een paasperiode met heerlijk heldere levenskeuzes.

U begrijpt dat heerlijk helder zijn ook de komende maanden bij mij op de agenda staat. Omdat we wel wat eerlijke en heerlijke helderheid kunnen gebruiken. Courage!

Jeremie Vaneeckhout

12. Oekraïne, Gaza en kindermisbruik

HOE OMGAAN MET GROOT ONRECHT

Gisterenavond keek ik op Canvas naar '20 dagen in Marioepol'. Enkele keren wou ik ermee ophouden: de beelden waren te gruwelijk. Ik had kunnen overschakelen naar 'Geubels gaat in bad' op vrt 1, een comedyshow. Daar heb ik, uitgesteld, toch nog naar gekeken. En daar zaten, verwonderlijk, ook twee tragische passages in: een over zijn moeder die hij vroegtijdig verloor en een over een vriend die eveneens jong overleed.

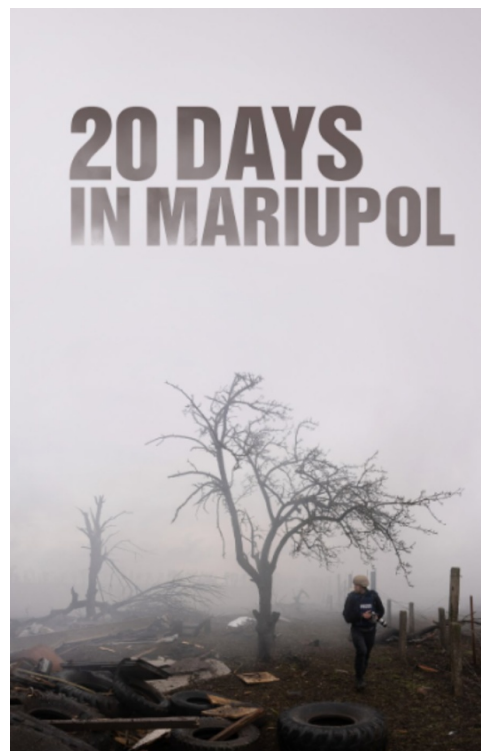
Marioepol tartte evenwel alle verbeelding. Het is een documentaire – was het maar fictie geweest –. Dag 1 was 24 februari 2022, de inval. Dag 20 toen de journalisten erin slaagden met hun filmmateriaal de stad uit te vluchten. Want: "Als mijn dochters vragen, wat heb je gedaan om deze krankzinnigheid te stoppen, dan wil ik in staat zijn om een antwoord te geven."

Ik moest ook onwillekeurig aan Gaza denken, want daar gebeurt nu zowat krek hetzelfde. Al is de ellende in Oekraïne ook nog steeds aan de gang. Mensonwaardig onrecht, hoe ga je daarmee om?

Dezelfde vraag stelt zich ten aanzien van het massale kindermisbruik in de kerk. Het gebeurde in zowat elke school, in elk internaat, en in heel wat parochies, maar we zagen het niet. De daders beschouwden het als een zwakheid of zelfs 'een relatietje', maar biechtten het meestal toch 'gewetensvol' als een zonde tegen het zesde gebod. Ze deden het, dikwijls zonder te beseffen wat ze dat kind of die jongere daarmee aandeden, voor de rest van zijn of haar leven.

Nogmaals, hoe ga je daarmee om? Met Oekraïne, Gaza, Soedan, Jemen en, dicht bij huis, het misbruik van een kind, van een mens met een beperking of een jongere? En wat, wanneer je zelf geen dader bent maar alleen toeschouwer?

Stappen uit je comfortzone. In gesprek gaan met. Contact opnemen met de bevoegde instanties. Zelf ondersteuning zoeken met de vraag 'wat doe ik ermee?' Groep vormen. Deelnemen aan een actie. Doen zoals die journalisten van The Associated Press. Er niet van wegllopen. De tv-knop niet omdraaien. Of zoals Rik en Norbert: luisteren naar het verhaal. Deelgenoot worden in het leed en het onrecht dat deze mens werd aangedaan.

Misschien toont ook het evangelie een weg te gaan? In het verleden vond ik dat het kruis niet het beste symbool was voor het christen zijn. Ware 'de goede herder' geen beter? Met Gaza en co op de achtergrond krijgt het kruis een actuele betekenis. Jezus is er dwars doorheen gegaan: doorheen de pijn en het onrecht dat, tot op de dag van vandaag, al die kinderen, vrouwen en mannen wordt aangedaan.

In een bezinning, op basis van een oud kerklied, schrijft Paulus: "Toen Jezus Christus leefde als mens, dacht hij nooit aan zichzelf. Hij was altijd gehoorzaam aan God, zelfs toen hij aan het kruis moest sterven." (Filippenzen 2, 7b-8). De kruisdood was een vreselijke marteling. Hij heeft het ergst denkbare lijden meegemaakt.

Natuurlijk moeten we alles doen wat in onze macht ligt om onze medemensen dit soort lijden te besparen. Maar als het dan toch gebeurt, wordt van ons solidariteit gevraagd, zoals Jezus solidair met deze mensen is geweest. Hoe kunnen we dat? Vlak voor deze hymne schrijft Paulus: "Denk niet alleen aan jezelf, maar zorg juist voor elkaar." (Fil. 2,4) (1) In onze zorg voor elkaar schuilt vandaag de navolging van Christus en de overwinning van Gods leven op onrecht en dood.

Het antwoord van Philippe Geubels op lijden en dood is de humor. Het antwoord van de journalist Chernov en fotograaf Maloljetka is: blijven filmen, de beelden doorsturen en oversmokkelen. Het antwoord van het evangelie is: de navolging van Christus, totterdood.

(Rob, 15 januari 2024)

(1) We gebruiken hier de vertaling uit 'Bijbel in gewone taal', Nederlands Bijbelgenootschap, 2014.

13. De oorlogen en de godsdiensten

Tot op de dag van vandaag zijn godsdiensten oorzaken van – of minstens verantwoordingen voor – oorlogen en zelfs slachtpartijen geweest. ‘God wil het’ klonk het in 1099 uit de mond van de kruisvaarders. Sindsdien is dit godslasterlijk gebruik van zijn Naam (het 2de van de tien geboden) nooit ver weg geweest.

Het is tijd om daarin verandering te brengen, dacht bisschop Johan Bonny, en hij schreef een stevig opiniestuk onder de titel ‘Joodse vrienden, ik kan niet langer zwijgen’ (1). Hij begint het met de herinnering aan Pius XII, die verweten wordt zich niet duidelijk genoeg te hebben uitgesproken tegen de deportatie en de vernietiging van de Joodse bevolking onder nazistisch en fascistisch bewind.

Van toen naar nu is een kleine stap, vervolgt hij. Hoe het Westen verward en tegenstrijdig reageert op de gruwel in Gaza. Wonend in de Vlaamse stad met de grootste Joodse gemeenschap van het land, stelt hij zich de vraag ‘Moet ik nu spreken of zwijgen, en voor wie?’ Als bisschop wil hij zich beperken tot het terrein van het geloof. ‘Sinds de dood en de verrijzenis van Christus, is Gods liefde en Gods redding niet langer gebonden aan een specifiek land, een specifiek ras of een specifieke cultuur. In de kern van het christendom staat de universaliteit van het heil.’

Dit past hij toe op de lezing van het Oude Testament. Daarin zijn er, naar christelijk oordeel, geen godswaarden te vinden, die een gewelddadige recuperatie of militaire uitbreiding van het ‘Bijbelse land’ kunnen recupereren. De God van Israël is de Vader van alle mensen, zoals in Genesis te lezen staat.

Aanleiding tot zijn opiniestuk is het misbruik door politieke en militaire leiders in Israël van Bijbelse thema's om hun moorddadige optreden te legitimeren. Ze beschadigen het imago van hun godsdienst en van alle godsdiensten wereldwijd. Ze versterken de indruk dat godsdienst met bloed, met land en met geweld te maken heeft. Al geeft hij toe dat hij als christen ook behoedzaam met ons verleden moet omgaan.

Bisschop Bonny kreeg daarop het verwijt van joodse zijde dat hij het christendom definieert als een universalistische godsdienst en het jodendom als een particularistische. Terwijl hij het had over de manier waarop Netanyahu de Bijbel misbruikt voor zijn wraakactie ten aanzien van de Palestijnen in de Gazastrook. Zowel in het oude testament (de Tenach) als in het nieuwe testament komen passages voor in beide richtingen. We hadden het daarover in een vorig artikel (2).

Joden, christenen en ook moslims dienen de letterlijke lectuur van de totaliteit van hun geschriften achter zich te laten en ze in te ruilen voor:

- 1) een duidelijke voorrang voor die passages die Gods solidariteit met de zwaksten voorstellen
- 2) een verinnerlijking van sommige verhalen. Concreet: Netanyahu beroept zich op de Bijbelse verhalen over Amalek (3). Maar Amalek zit in elk van ons.

Gelovige mensen, van welk gezindheid ook, zijn hartstochtelijke verdedigers van Gods barmhartigheid die gestalte krijgt in mensen.

(Rob)

(1) De Standaard, 9 november 2023, p. 26-27

(2) ‘Onze oorlog en de Bijbel’, Nieuwsbrief Evangelie Levensnabij, jaargang 2023, nr. 2, p. 14-16, op basis van Hans Ausloos, ‘Geweld – God – Bijbel’

(3) Amalek: naam van een groep stammen die in de Sinaïwoestijn leefden. “Toen u uitgehongerd en uitgeput was hebben ze gewetenloos de achterhoede overvallen, waar de zwaksten zich bevonden.” (Deuteronomium 25,18) “Dit zegt Jahwe van de hemelse machten: Ik ben niet vergeten wat Amalek Israël heeft aangedaan. Trek daarom op tegen de Amalekieten en versla ze. Spaar ze niet maar dood alles en iedereen: mannen en vrouwen, kinderen en zuigelingen, runderen en schapen, kamelen en ezels.” (1 Samuël 15, 2-3)

14. 1 jaar zonder Oosterhuis

Op 9 april is het al 1 jaar geleden dat Huub Oosterhuis, note bene op Eerste Paasdag 2023, zijn “dagen had volgemaakt”, zoals de hem zo dierbare joodse Schrift het noemt.

Bij wijze van dankbaar in memoriam bij gelegenheid van zijn eerste sterfdag én paaswens publiceren we 2 teksten die hij “in de laatste van zijn dagen” had geschreven.

(Bart)

Ben van religie niet

NIEUW

Ben van religie niet.
Heb wel de stem gehoord
van het bevrijdingsvisioen
dat gloedrood in de Joodse Bijbel
staat geschreven.

‘Gelijke rechten op geluk
de zachte krachten van de solidariteit
genade brood voor ieder mens

uittocht uit alle wrede slimme
martelende slavernijsystemen
ooit en steeds opnieuw bedacht.’

De stem die dit
tot mijn geweten spreekt
is god voor mij.

En als ik zing uitzinnig ingetogen
in eigen zieletaal of Bach aanhoor:
’t gaat over dit, die god alleen
en verder godsdienst geen.

Die nieuwe wereld, die komt anders
dan wij dachten en hoopten.
Zij komt met droogte wolven overstroming
aardbevingen brandende wouden,

luchtlagen verzadigd van CO²
misbruikte kinderen liegende kerken
met wreed getwitter in smoking
naakt in vernedering komt zij.

En wij aanschouwen en omhelzen haar,
zijn in haar. Niet wetend hoe verder.
Wij zullen stilte zingen, oefening
in solidariteit en volharding.
Wij zijn, zeg maar, van geloof hoop liefde
deze drie – de grootste is de liefde.

15. Rustpunt

TROOSTENDE AANWEZIGHEID

Op een dag kwam een vrouw Boeddha opzoeken. Ze smeekte hem haar vijfjarige zoon, die net gestorven was, weer tot leven te wekken. Ze jammerde dat dit oneerlijk was, dat dit kind nog een hele toekomst voor zich had. Waarom hij en niet zij of een ander familielid? Boeddha antwoordde: 'Breng mij een mosterdzaadje uit een huis dat nooit verdriet heeft gekend. Dat zullen we gebruiken om het verdriet uit uw leven te verdrijven.'

En de vrouw trok er dadelijk op uit op zoek naar dat magische mosterdzaadje. Eerst kwam zij bij een prachtig herenhuis. Ze belde aan en zei: 'Ik zoek een huis dat nooit verdriet heeft gekend!' Maar de bediende zei: 'Dan bent u hier beslist aan het verkeerde adres! En hij begon alle noodlottige gebeurtenissen op te noemen die dit huis de laatste jaren hadden getroffen. De vrouw dacht toen bij zichzelf: 'Wie is beter in staat om deze ongelukkige mensen te helpen dan ik, die zelf ongelukkig ben?' Ze bleef een poosje om hen te troosten en ging toen verder op haar speurtocht naar een huis dat nooit verdriet heeft gekend.

Maar waar ze ook kwam, in krotten of paleizen, ze kreeg het ene na het andere verhaal te horen, over droefenis en ongeluk. Uiteindelijk ging ze zo op in het steun bieden aan anderen die verdriet hadden geleden, dat ze haar zoektocht naar het magische mosterdzaadje vergat ...

Tom Roumen
Geluk binnen handbereik

COLOFON

- Redactie: Rob Debels, Lieven Debosscher, Isabelle Maes en Bart Pieters
- Medewerkers aan dit nummer: Ignace D'hert, Yassin El Attar, Jeremie Vaneeckhout, Gaby Van Huylenbrouck
- Layout: TiDee - www.tidee.be
- GDPR: Je kan de gegevens die we over je bewaren altijd opvragen, laten wijzigen of verwijderen via een mail aan lieven.debosscher@gmail.com

Geloof & leven verweven is de nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij. Het is een driemaandelijks contactblad van christenen die hun geloof verbinden met persoonlijke en maatschappelijke levensvragen, met een bijzondere aandacht voor wie in de samenleving uitgesloten worden.

Ze voeden zich aan een Bijbelse spiritualiteit en kiezen voor een andere levensstijl. Ze opteren voor een democratisch kerkmodel en voor samenwerking met mensen die werken aan een rechtvaardige wereld vanuit een ander geloof of levensbeschouwing.

Evangelie Levensnabij is aangesloten bij Bezield Verband, een netwerk van personen en kerkgemeenschappen die in Vlaanderen een eigentijdse lichtbaken van zingeving willen zijn.